

«بسم الله الرحمن الرحيم»

عنوان

نقش زنان در فرهنگ مهدویت

نگین صحرائیان سرابی^۱

چکیده:

نقش آفرینی زنان در جایگاه های مختلف از امور ضروری می باشد و در معارف دینی به آن نیز اشاره شده است. با توجه به معارف دینی و به خصوص معارف مهدوی اهمیت نقش آفرینی زنان و ضرورت اثر گذاری ایشان در کنار مردان فهمیده می شود. همه انسان ها در برابر امام زمان علیه السلام خویش مسئول اند و بایستی در وهله اول به وظایف خود درباره ایشان آگاهی یابند و بعد جامه عمل بر آن بپوشانند. در دوران غیبت امام عصر علیه السلام نیز به همین صورت بوده و وظایف منتظران اگر بیش از دوران حضور نباشد، کمتر نخواهد بود. در این میان زنان، مورد توجه و اهتمام ویژه ای هستند چراکه زنان علاوه بر نقش های عمومی همه انسان ها، نقش های منحصر به فردی دارند که فقط ایشان می توانند به خوبی عهده دار آنها گردند. زنان مهدوی و منتظران واقعی در دوران غیبت در ابعاد مختلف نقش آفرینی می کنند، به عنوان مثال در خانواده با ایفای نقش مادری، بزرگترین وظیفه دوران غیبت یعنی تربیت نیروی مومن و یاور امام عصر علیه السلام را برعهده گرفته اند یا در جامعه با ارتقای سطح علمی و معنوی خود، درکنار پیشرفت شخصی، سبب راهنمایی و کمک به مابقی افراد جامعه خواهند شد. در طول تاریخ غیبت کم نبودند چنین زنانی که با عملکرد درست به وظائف

^۱. طلبه سطح ۲، حوزه فاطمه الزهراء، آبادان

خویش، موجب الگو شدن و نمونه شدن در میان زنان مومن و منتظران واقعی شده اند. چنین زنانی در دوران ظهور نیز به همراه زنان رجعت کننده و زنان آسمانی و دیگر یاوران حضرت بقیه الله الاعظم علیه السلام به یاری ایشان شتافته و در عرصه های مختلف نقش آفرینی می کنند.

کلیدواژه: زنان، فرهنگ، مهدویت.

مقدمه:

انسان از زمانی که خویشتن خود را درک می کند و هویت خود را می یابد متوجه وظایف و حقوق مختلف خود می شود و احساس نیاز به حضور در نقش های مختلف را به خوبی درک می کند. طبیعتا ابعاد مختلف هر انسان و نقش های متعددی که در مراحل زندگی با آن مواجه است، وظایف و اقتضائات متفاوتی دارد و حرکت در مسیر درست و دوری از خطا و اشتباهات نیازمند آگاهی و دانش است. در این میان زنان و بانوان علاوه بر نقش هایی که هر انسانی می تواند داشته باشد، دارای نقش و جایگاه های منحصر به فرد هستند و فقط ایشان می توانند در این عرصه ها نقش آفرینی کنند. خداوند باری تعالی در کنار لطافتی که به زنان داده است و در کنار صفات منحصر به فردی که برای ایشان قرار داده است، تکالیف به خصوصی نیز بر عهده ایشان قرار داده که صرفا با مسئولیت پذیری ایشان به نتیجه می رسد.

معارف دینی به خوبی نقش های مختلف زنان و نحوه حرکت درست را تبیین می کنند، از جمله مسائل دینی که در این زمینه تاثیر گذار است و جهت دهی اساسی ایجاد می کند، مساله مهدویت است. مساله مهدویت با تعریف زنان منتظر، جهت دهی مهمی به مسیر حرکت زنان در جهات مختلف می دهد. بانوان معتقد به مهدویت و مساله انتظار نقش آفرینی متفاوتی نسبت به دیگر زنان دارند و مسیر زندگی خویش را با توجه به مسیر صحیح انتظار تعیین می کنند. ایشان در دوران غیبت امام زمان علیه السلام با توجه به ابعاد مختلف، نقش های متعدد و وظایف مخصوصی را می پذیرند و خود، خانواده و جامعه را در این مسیر به حرکت درآورده و موجب تشکیل خانواده مهدوی و جامعه مهدوی می شوند و به اینصورت زمینه

ساز ظهور امام زمان علیه السلام گردند. چنین زنانی در هنگام ظهور و برپایی قیام، حکومت حضرت ولیعصر در کنار مابقی یاران حضرت به سوی ایشان شتافته و در عرصه های گوناگون یاور امام زمان علیه السلام شوند.

توجه به این مساله کمک می کند که زنان مؤمنه به میزان تاثیرگذاری و نقش آفرینی خویش، توجه نموده و به وظایف خود در این زمینه به درستی عمل کنند و همچنین مابقی افراد جامعه را در طول حرکت مسیر با خود همراه کنند تا جامعه منتظران واقعی و یاوران حقیقی امام زمان علیه السلام گیرد و ان شاءالله در دوران ظهور به شکوفایی خود برسد.

در این نوشتار تلاش شده به پرسش های زیر پاسخ داده شود:

۱. ضرورت نقش آفرینی زنان در فرهنگ مهدویت چیست؟

۲. زنان نمونه دوران غیبت چه کسانی هستند؟

۳. نقش زنان در دوران غیبت به چه شکل می باشد؟

تبیین این مساله از کتب گران بهایی هم چون نشانه هایی از دعوت موعود، بایسته های زن منتظر، فرهنگ مهدوی و جهانی شدن، زنان در حکومت امام زمان علیه السلام و همچنین زن منتظر و منتظر پروری استفاده شده، تا ان شاءالله نقشه راهی برای یاران و منتظران حقیقی حضرت مهدی علیه السلام بوده و موجب اهتمام هرچه بیشتر در این زمینه باشد.

«من الله التوفیق»

معنای لغوی و اصطلاحی فرهنگ

فرهنگ یا فرهنگ به معنای علم و دانش و عقل و ادب و بزرگی و سنجیدگی و نیکویی، پرورش، بزرگی و بزرگواری و فضیلت و وقار و شکوهمندی، دانش، حکمت، هنر، معرفت، فقه و علم شریعت.

فرهنگ شامل دانش، دین، هنر، قانون، اخلاقیات، و هر گونه توانایی و عادت که آدمی همچون عضوی از جامعه بدست می‌آورد گویا مجموعه رفتارهای اکتسابی و ویژگی‌های اعتقادی اعضای یک جامعه معین.^۱

معنای لغوی و اصطلاحی مهدویت

معنای لغوی مهدویت: به معنای مهدی بودن است و چون مهدی اسم مفعول است و معنای هدایت‌شده را می‌دهد، مهدویت به معنای ره‌یافته بودن خواهد بود. معنای اصطلاحی مهدویت: «مهدویت» از واژه «مهدی» گرفته شده و معنای اصطلاحی آن، اعتقاد به حضرت مهدی (علیه السلام) است، و باور به این که او فردی است از نسل پیامبر (صلی الله علیه و آله) که در آخر الزمان ظهور می‌کند و جهان را پر از عدل و داد می‌سازد آنچنان که از ظلم و جور پر شده بود.^۲

معنای لغوی و اصطلاحی زنان

معنای لغوی زنان: مترادف زن: امراء، نساء، بانو، جفت، حرم، زوجه، عیال، متعلقه، منکوحه، همسر، پردگی، مستوره.

معنای اصطلاحی زنان: زن یک انسان بالغ ماده است. عموماً دختری را که دوران بلوغ و نوجوانی خود را تمام کرده و به سنی که در اکثر فرهنگ‌ها و جوامع معمولاً ۱۸ سالگی می‌باشد برسد را زن گویند اما این تعریف می‌تواند در هر فرهنگ، جامعه، تمدن یا قانون متفاوت باشد. واژه دختر برای انسان نابالغ ماده و فرزند ماده و گاهی در زبان عامیانه برای زنان جوان به کار برده می‌شود. در فارسی واژه‌های «بانو»، «خانم» و در قدیم «خاتون» برای اشاره محترمانه به زن کاربرد

^۱. متقی زاده، فرهنگ مهدوی و جهانی شدن، ص ۱۴ و ۱۵

^۲. سایت دانشنامه اسلامیه

دارند. همچنین واژه زن یک نام همگانی برای اشاره به انسان ماده است مانند «حقوق زنان». به‌طور معمول یک زن توانایی بارداری و زایش دارد. به زن دارای فرزند مادر گویند.^۱

ضرورت نقش آفرینی زنان فرهنگ مهدویت

مهدوی باوری و مهدی یآوری دو شاخصه اصلی نسلی است که باید زمینه‌ساز حکومت مهدوی باشد. این دو شاخصه در شاکله نسلی جدید که با سهمگین‌ترین طوفان‌های بنیان‌برانداز دین و دین‌داری مواجه می‌باشند، شکل نمی‌گیرد، مگر با تربیت دینی اصولی و همراه بینش و آگاهی که سکان‌دار این مهم هم مادران و زنان هستند. در عصر حاضر، نسل می‌توان از تهاجم بی‌امان مهاجمان فرهنگی مصون باشند که وابستگی‌های عاطفی و قلبی عمیق به دین و مظاهر مکتب و مذهب داشته باشد. تنها علاقه‌مندان اهل‌بیت علیه‌السلام و پای بندگان به سنن مذهبی و شعار دینی هستند که کم‌تر در معرض انحراف و گناه و مفاسد و آلودگی‌های اخلاقی قرار می‌گیرند، همان‌گونه که مولای متقیان حضرت علی فرمود: (حفظ شدن انسان در مقابل آسیب‌های دشمنان به اندازه‌ای که دیانت او است).

در جایی دیگر می‌فرمود: (دین، انسان را از گناهان باز می‌دارد). آن حضرت بزرگ‌ترین روز دنیا و آخرت را دین می‌دانسته و می‌فرماید: هر کس دین روزی او شد، همانا خیر دنیا و آخرت روزی او شده‌است. نظر به اهمیت و نقش بی‌بدیل حضور دین در زندگی به‌نظر می‌رسد مهم‌ترین رسالت زنان منتظر، توجه به تقویت بنیادهای دین‌داری و فرزندان خود می‌باشند، چراکه نسل بدون دین، با اعتقادات سست و بی‌اساس، هرگز نمی‌توانند در آینده، پرچم‌دار حکومت جهانی حکومت مهدوی باشد. از آن‌جاکه به گواهی تجربه و تاریخ، عواطف پاک و مقدس در ارتباط با معصومان عامل ثبات قدم بیشتر در دین‌داری از آن‌جا که عشق و محبت به اهل‌بیت علیه‌السلام تا حد زیادی بیمه‌کننده‌ی افرا برابر گناه و فساد است، از مهم‌ترین رسالت‌های دیگر زنان

^۱. سایت دانشنامه آزاد

رزمندگان، آشپزی، نگه داری وسایل رزمندگان، تهیه دارو، رساندن مهمات، تعمیر تجهیزات، انتقال شهدا، شرکت در جنگ های دفاعی، تشویق رزمندگان برای عزیمت به جبهه، تشویق آنان در صحنه نبرد و ... برای آن تعریف شده است. در بعضی روایات دیگر تصریح شده است که زنان در بخش درمان و بهداشت مشغول فعالیت هستند. از بعضی روایات دیگر می توان استفاده نمود که تعدادی از زنان از مدیران و کارگزاران حکومت امام زمان خواهند بود و در پست های مدیریتی فعالانه نقش خواهند داشت.^۱

الف. حضور پنجاه زن در بین یاران امام

اولین گروه از زنانی که به محضر امام زمان علیه السلام می شتابند آنهاست که در آن ایام می زیسته اند و همانند دیگر یاران امام علیه السلام به هنگام ظهور در حرم امن الهی به خدمت امام (علیه السلام) می رسند. در این باره دو روایت وجود دارد:

روایت اول: ام سلمه ضمن حدیثی درباره علایم ظهور، از پیامبر روایت کرده است که فرمود: «در آن هنگام پناهنده ای به حرم امن الهی پناه می آورد و مردم همانند کبوترانی که از چهار سمت به یک سو هجوم می برند به سوی او جمع می شوند تا اینکه در نزد آن حضرت سیصد و چهارده نفر گرد می آیند که برخی از آنان زن می باشند که بر هر جبار و جبار زاده ای پیروز می شود.»

روایت دوم: جابر بن یزید جعفی، ضمن حدیث مفصلی از امام باقر (علیه السلام) در بیان برخی نشانه های ظهور نقل کرده که «به خدا سوگند، سیصد و سیزده نفر می آیند که پنجاه نفر از این عده زن هستند که بدون هیچ قرار قبلی در مکه کنار یکدیگر جمع خواهند شد.

این است معنای آیه شریفه: «هرجا باشید خداوند همه شما را حاضر می کند. زیرا او بر هر کاری توانا است.»

پنجاه زن از سیصد و سیزده نفر!

^۱. همان، ۷۶

نکته شگفت در این باره می‌توان گفت: این چند نفر در زمره همان سیزده و سیزده نفر هستند. زیرا اولاً امام (علیه‌السلام) می‌فرماید: "فیهم" یعنی در این عدد پنجاه زن می‌باشد.

دوم: شاید تعبیر مردان بدین سبب باشد که بیشتر این افراد مرد هستند و این کلمه از باب فزونی عدد مردان، چنین ذکر شده است.

سوم: اگر مقصود همراهی خارج از این عده بود امام می‌فرمود: "معهم"، نه این‌که بفرمایید فیهم زیرا این ۳۱۳ نفر مانند عدد اصحاب بدر برشمرده شده‌اند و همه یاران و فرماندهان عالی‌رتبه و از نظر مقام و قدرت در حد بسیار بالایی هستند که برخی با ابر جابه‌جا می‌شوند و این‌ها بدون شک با بقیه مردم آن زمان فرق‌های بسیاری بالایی دارند. بنابراین اگر بگوییم آن‌ها جزء همان ۳۱۳ نفر هستند. آن‌ها رتبه و موقعیت ویژه قائل شده‌ایم و اگر بگوییم در زمره یاران دیگر حضرت باشند از امتیاز کمتری برخوردارند.

ب. زنان آسمانی

دسته دوم چهارصد بانوی برگزیده هستند که خداوند برای حکومت جهانی حضرت ولی عصر در آسمان ذخیره کرده‌است و با ظهور آن حضرت و همراهی حضرت عیسی به زمین می‌آیند. ابوهیریه از پیامبر روایت کرده که: عیسی بن مریم به همراه هشتصد مرد و چهارصد زن از بهترین و شایسته‌ترین افراد روی زمین فرود خواهد آمد.

ج. رجعت زنان

سومین گروه از یاوران حضرت بقیة‌الله زنانی هستند که خداوند برکت ظهور امام زمان آن‌ها را زنده خواهد کرد و بار دیگر به دنیا رجعت خواهند نمود.^۱ این گروه دوم دسته‌اند:

برخی با نام و نشان از زنده شدنشان خبر داده‌شده و برخی دیگر فقط از آمدنشان سخن به میان آمده‌است. در منابع معتبر اسلامی نام سیزده زن یاد می‌شود که

^۱. زن و یاری موعود، جمعی از مولفان، ص ۹۳ و ۹۴ تا ۹۹

هنگام ظهور قائم آل محمد زنده خواهند شد و در لشکر امام زمان به مداوای مجروحان جنگی و سرپرستی بیماران خواهند پرداخت. طبری در دلایل الإمامة، از مفصل بن عمر نقل کرده است که امام صادق فرمود: همراه قائم آل محمد سیزده زن خواهند بود گفتم آن‌ها را برای چه کاری می‌خواهد فرمود: به مداوای مجروحان پرداخته سرپرستی بیماران را به عهده خواهند گرفت. عرض کردم نام آن‌ها را بفرمایید فرمود: قنواء دختر رشید هجری، ام ایمن، حبابه و البیه، سیمه، زبیده ام خالداحمسیه، ام سعید حنفیه، صیانه ماشطه، ام خالد جهنییه.^۱

نتیجه گیری:

نقش آفرینی زنان در مسائل مختلف از امور ضروری و غیرقابل انکار است و بعضی از امور صرفاً به واسطه نقش آفرینی ایشان محقق می‌شود. چنین ضرورتی در مساله مهدویت و فرهنگ انتظار نیز به خوبی درک می‌شود. زنان مؤمنه و معتقد به معارف دین به خصوص معارف مهدویت، نسبت به دیگر زنان وظایف متفاوتی دارند. ایشان در دوران غیبت با نقش آفرینی خود در بستر خانواده و جامعه، سبب تحقق فرهنگ اسلام ناب و معارف مهدوی شده و از این طریق زمینه ساز ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف شوند. چنین زنانی در بستر خانواده با تربیت فرزندان، مهم ترین وظیفه در دوران غیبت یعنی تربیت یاوران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف برعهده دارند و در بستر جامعه با مقابله با تهاجمات فرهنگی، از حرکت جامعه در مسیر انحراف و اشتباه جلوگیری می‌کنند. در طول تاریخ دوران غیبت، کم نبودند زنانی که با شناخت درست نسبت به وظایف خویش به درستی به آنها عمل نمودند و همچون چراغ فروزان، روشنا بخش مابقی افراد شدند.

چنین زنانی در دوران ظهور در کنار زنان آسمانی و زنان رجعت کننده به یاری حضرت می‌روند و در تحقق حکومت جهانی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نقش آفرینی می‌کنند.

^۱. همان

فهرست منابع

※قرآن

۱. الحر العاملي، محمد بن الحسن ، وسائل الشيعه، انتشارات موسسه آل البيت الاحياء، ج ۳، تاريخ نشر ۱۳۶۷.
۲. پور سيد آقايي، مسعود ، (مقاله بازكاوي حقوق امام مهدي فصلنامه انتظار)، شماره ۵، مهر ۱۳۸۱.
۳. خميني، روح الله، صحيفه نور، امام خميني ره، ج ۵، انتشارات تهران موسسه تنظيم و نشر آثار حضرت امام ره، چاپ ۵-۱۳۸۹.
۴. خميني، روح الله، صحيفه نور، ج ۷، تهران موسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني - انتشارات موسسه چاپ و نشر عروج.
۵. صدوق، ابن بابويه و محمد بن علي، خصال، نويسنده و مترجم محمدباقر كمره‌اي، چاپ اول، انتشارات كتابچي، نشر تهران، سال نشر ۱۳۷۷.
۶. طبسي، نجم‌الدين، انتشارات تبليغات اسلامي حوزه علميه قم، سال چاپ ۱۳۸۵، نوبت اول.
۷. زنان و ياري موعود، جمعي از مولفان ، چاپ اول/۱۳۸۷، ناشر سبط النبي، آبادان/ بنياد فرهنگي حضرت مهدي.
۸. مجلسي، محمد باقر، بحارالانوار، محمدباقر مجلسي ج ۵۳، مكان چاپ بيروت، تاريخ چاپ هجري قمری، نوبت چاپ اول، موسسه آل البيت لاحياء.
۹. مصباح يزدي، محمد تقی، تهاجم فرهنگي، انتشارات موسسه آموزشي و پژوهشي امام خميني، چاپ ۸، سال چاپ ۱۳۸۲.
۱۰. مجلسي، محمد باقر، بحارالانوار، ج ۵۲، نوبت چاپ ۴، انتشارات كتابفروشي اسلاميه، سال چاپ ۱۳۸۷.
۱۱. متقي زاده زينب، فرهنگ مهدوي و جهاني شدن، انتشارات بنياد فرهنگي حضرت مهدي موعود، چاپ كمال‌الملک، نوبت چاپ دوم تابستان ۱۳۹۰.
۱۲. پايان نامه نقش زنان در شكوفايي فرهنگ انتظار، منير ذاكري جزه‌يي، زمستان ۹۶.

۱۳. نورمگز

۱۴. سایت قرآن و معارف اسلامی

۱۵. سایت دانشنامه اسلامی

۱۶. خبرگزاری مهر